

Sort-Hvidbrystet Dansk Landand

Opdrætnings-, slagte- og stegeundersøgelser

*Poul Sørensen og Jens Askov Jensen, Afdeling for Forsøg med Fjerkræ og Kaniner
Hans Ranvig, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole*

Sort-Hvidbrystet Dansk Landand er den eneste anderace, der kan tilskrives en egentlig dansk oprindelse, og den har været stærkt på vej til fuldstændigt at forsvinde.

Ved 2 afprøvninger, hvor ialt indgik 126 ællinger og hvor der samtidigt er opdrættet Pekingand, viste Sort-Hvidbrystet Dansk Landand et vækstmønster, der ikke

var meget afvigende fra det, der kendes hos Pekingand - blot væsentlig mindre intensivt. Således var 7 ugers vægten 2500 g og brystmusklen meget svagt udviklet, mens vægten ved 13 uger var 3100 g, hvilket er 2-400 g mindre end den vægt, som Pekingand opnår ved 7 uger. Brystmusklen havde næsten samme udvikling.

Indledning

Den Sort-Hvidbrystede Danske Landand er den eneste danske ande-race, der internationalt beskrives som værende af dansk oprindelse. Ved sammenparring af standardmæssigt korrekte dyr, sker der en 1:2:1 udspaltning af henholdsvis overvejende sorte, sorthvidbrystede og helt hvide dyr. Racen er således heterozygot, hvad angår fjerdragstens farve. Ænder af denne race er meget ivrige efter at søge føde og har delvis bevaret yngelpleje instinktet. Ægydelsen er meget høj, ca. 200 æg om året, hvis æggene fjernes efterhånden som de lægges. Kødet fra 16 uger gamle ællinger af

denne race, hævdes at være meget velsmagende.

Racen var for 15 år siden næsten forsvundet, og de sidste rester fandtes hos C. Munch, Keldbylille på Møn. Herfra har Carsten Thømming, Tyvelse, erhvervet de dyr, der dannede grundlag for hans besætning, og hvorfra de er spredt over hele landet.

Med henblik på at kunne dokumentere racens produktionsegenskaber til bl.a. FAO's database for oprindelige husdyrracers produktionsegenskaber, har "Det Ministerielle Udvalg til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr" foranstaltet afprøvning af racen i

samarbejde med Statens Husdyrbrugsforsøg.

Denne meddelelse bringer resultatet af to afprøvninger i hvilke Sort-Hvidbrystet Dansk Landand er sammenlignet med Pekingand, hvad angår opdræt til 7 og 13 ugers alderen og tilhørende slagte- og kødqualitetsegenskaber.

Materiale og metode

Der blev gennemført 2 afprøvninger med indsættelse af daggamle ællinger henholdsvis 19. juni 1989 (1. afprøvning) og 16. juli 1991 (2. afprøvning).

I tabel 1 er givet en oversigt over omfang og alder ved slagtning.

Begge afprøvninger er opdrættet på Allégården ved Bryrup, hvor Statens Husdyrbrugsforsøg i samarbejde med Andekvalitetsudvalget siden 1985 har gennemført forsøg med ænder. Stalden på Allégården er oprindeligt opført som en sostald med 24 rum hver på 10 m². Ællingernes opdræt startes som daggamle med gaspaneler som varmekilde. Der anvendes hvedehalm som strøelse. I den bageste del af rummet er placeret en rundvander af mærket Rainbow over et net med spildkumme. Forbruget af vand hos Pekingand er målt til 1 liter pr. dag, hvoraf godt halvdelen er spild.

Der er ved begge afprøvninger anvendt kommercielt fremstillede foderblandinger både som startfoder og voksefoder. Indtil en alder af 14 dage er anvendt startfoder og herefter er der gradvist skiftet til voksefoder. Sammensætning og kemisk indhold af de anvendte foderblandinger er anført i tabel 2. Foderet har opdrætningsperioden igennem været til rådighed hele dagen og der er har været lys døgnnet rundt i hele opdrætningsperioden.

Dagen før slagtning er alle ællinger vejlet individuelt og påført vingemærke. På grundlag af disse vejedata er der udvalgt 4 ællinger (2 af hvert køn) pr. rum til stegeundersøgelser og 6 ællinger pr. rum til partering. Kriteriet for ud-

Tabel 2. Sammensætning af de anvendte foderblandinger og deres kemiske indhold garanteret af leverandøren

Indhold, %	Starter	Vokse
Sojaskrå	19,40	3,30
Hvede	60,50	53,30
Ærter	12,00	25,00
Rapsfrø	-	10,00
Fiskemel	1,00	-
Kød og benmel	5,00	5,00
Melasse	-	0,80
Sojaolie	0,50	0,50
Vitaminpremix	0,40	0,25
Mineraler	0,70	1,45
Methioninblanding	0,50	0,40
<u>Kemisk indhold:</u>		
Råprotein, %	21,50	17,00
Råfedt, %	2,70	6,30
Lysin, g/kg	11,00	8,50
Methionin + Cystin, g/kg	8,00	6,60
<u>Energi:</u>		
Omsættelig energi, MJ/kg	11,80	12,45

valg er, at de ællinger, der ligger tættest muligt på rummets gennemsnitsvægt opgjort kønvis, bliver udvalgt.

Aftenen før slagtning blev ællingerne pakket i transportkasser og afprøvning 1 blev kørt til Favrholt, mens afprøvning 2 blev kørt til Foulum og slagtet på Forsøgsslagteriet de respektive steder.

Partering: I afprøvning 2 er der dagen efter slagtning parteret 17 slagtekroppe i følgende dele: vinger, brystfilet med skind, brystfilet uden skind, lår med skind, skind + subkutant fedt af den resterende del af slagtekroppen og en rest.

Stegeundersøgelser er gennemført i begge afprøvninger på henholdsvis 7 og 12 slagtekroppe. Optøning skete ved 2 døgn i køleskab (+5°C) efterfulgt af 24 timer ved stuetemperatur. Efterfølgende renses slagtekroppen for evt. lunger, spiserør og bugfedt og stoppes dernæst i stegepose og steges ved en ovntemperatur på 200°C til centrumstemperaturen på det tykkeste sted i lårmusklen er 90°C. Efter stegning vejes and og stegesky og anden bliver efter afkøling udskåret, således at brystfilet med skind og brystfilet uden skind kan beregnes.

Tabel 1. Antal daggamle Sort-Hvidbrystede ællinger og alder ved slagtning

Afprøvning	Antal indsat	Alder ved slagtning, dage	Antal rum	Ællinger pr. m ²
1	36	50	1	3,6
2	90	91	3	3,0

Tabel 3. Tilvækst, foderforbrug og dødelighed for Sort-Hvidbrystet Dansk Landand

Af-prøvning nr.	Dødelighed, %	Alder, dage v. vejning	Kønskvote ♀/♂ %	Vægt levende	Foderforbrug, kg		
					pr. and	pr. kg lev.	pr. kg slagtekrop
1	8,3	49	46,9	2584 ± 289	7,86	3,04	4,67
2	9,0	50	41,0	2328			
2	11,1	91	41,0	3075 ± 393	16,48	5,35	7,85

Tabel 4. Tilvækst for Sort-Hvidbrystet Dansk Landand opdelt på ænder og andrækker (Prøve 2)

Køn		Vægt, 50 dage	Vægt, 91 dage	Tilvækst 50-91 dage	
				Absolut	%
Ænder	♀	2246	2771	525	23,4
Andrækker	♂	2406	3289	883	36,7

Resultater og diskussion

Resultater vedrørende tilvækst og foderforbrug samt dødelighed ses af tabel 3.

Ud af ialt 13 døde var 7 allerede døde i 1. leveuge, mens yderligere 4 døde i perioden 2. til 7. leveuge og de resterende 2 senere. Disse tal er noget højere end der almindeligvis ses ved opdræt af Pekingand, hvor der i gennemsnit af de to prøver med Pekingand, der kørte samtidigt, døde 1,1% af en flok på 760 (tabel 5). Denne forskel i livskraft kan skyldes to forhold. Det første er, at alle hold af Pekingand i disse afprøvninger er krydsninger af to eller tre linier, mens holdene af Sort-Hvidbrystet Dansk Landand formentligt er baseret på en ret snæver population, hvorfor en vis indavl ikke kan udelukkes. Det andet forhold er, at de populationer af Pekingand der anvendes, gennem mange generationer er blevet genetisk tilpasset den kunstige rugning og den opdrætningsform, der er anvendt på Allégården, mens dette ikke er tilfældet for Sort-Hvidbrystet Dansk Landand.

Vækstkapaciteten er, som det måtte forventes, noget mindre end hos Pekingand, der gen-

nem mange generationer har været avlet for større tilvækst. Derimod er vækstkurvens form nogenlunde den samme, idet Sort-Hvidbrystet Dansk Landand ved 7 uger vejer 75% af den vægt, de opnår ved 13 uger, d.v.s. den største daglige tilvækst får man noget før 7 ugers alderen. Dette vækstmønster er generelt for ænder og iøvrigt forskelligt fra f.eks. hønsefugle og kalkuner, hvor den maksimale daglige tilvækst opnås senere. Dette er en stærkt medvirkende årsag til, at foderomkostningerne i en slagtedyrsproduktion er langt mere belastende for ænder end for høns og kalkuner, fordi foder til vedligehold udgør en forholdsvis større andel af det optagne foder.

Kønsforskellen, hvad angår vægt hos Sort-Hvidbrystet Dansk Landand, er ved 7 uger sådan, at ænderne vejer 93% af andrækkerens vægt, men dette forhold er ændret til 83% ved 13 uger. Det betyder også, at ænderne kun har forøget deres vægt med 23% fra 7 til 13 uger, mens andrækkerens vægt i samme periode er forøget med 37%.

Foderforbruget pr. kg levende and ved 7 uger er tæt på det niveau, der kendes hos Pekingand, mens det naturligvis stiger meget ved opdræt i yderligere 6 uger, fordi vedligeholdelsesandelen af foderet kommer til at udgøre en meget stor del af det optagne foder i den sidste halvdel af opdrætningsperioden.

I forbindelse med slagtning af forsøgsænder foretages en række målinger og bedømmelser. Ved 2. prøve er der endvidere givet en subjektiv

Tabel 5. Data for Pekingand, opdrættet i samme afprøvninger som Sort-Hvidbrystet Dansk Landand

Prøve nr.	Antal	Dødelighed, %	Vægt v/49 dage	Kg foder pr. kg levende vægt	Stegedata		Partering		
					Svind %	Brystfilet m/skind, %	Brystfilet m/skind	Lår m/skind	Fedt + hudfedt
1	670	1,2	3219	2,90	35,6	18,7	-	-	-
2	91	1,1	3378	3,00	35,4	20,8	17,9	17,9	28,5

Tabel 6. Objektive mål for slagte kvalitet af Sort-Hvidbrystet Dansk Landand

Prøve nr.	Alle		Parteringsdata på 17 slagtekroppe			
	Slagteudbytte, %	Eviscereret vægt, g	Vinger	Brystfilet m/skind	Lår m/skind	Fedt + hudfedt
1	65,2	1685	-	-	-	-
2	68,3	2096	10,2	17,6	16,0	32,6

Tabel 7. Resultater fra stegeundersøgelser af Sort-Hvidbrystet Dansk Landand

Prøve nr.	Alder, dage v/slagtning	Antal	Vægt før stegn., g	Stege-svind, %	Brystfilet m/skind, %	Stegetid min. pr. 100 g
1	49	8	1523	32,5	14,4	4,4
2	91	12	1680	34,4	18,5	3,9

karakteristik, hvor Sort-Hvidbrystet Dansk Landand er sammenlignet med Pekingand. Karakteristisk for Sort-Hvidbrystet Dansk Landand ved 91 dage var, at dens bryst er smalt og ikke synes særligt fyldigt, mens lårene er pænt udviklede med god kødfylde. I forbindelse med slagtingen ved 91 dage var der et fjerskifte igang, hvilket betød, at det ikke var muligt at fjerne en del fjerstubbe og da disse er sorte, giver det slagtekroppen et dårligt udseende på grund af manglende renplukning. De objektive mål for slagte kvaliteten er givet i tabel 6.

Sort-Hvidbrystet Dansk Landand er ved 91 dage ikke forskellig fra Pekingand ved 50 dage, hvad angår vægt af vinger og brystfilet med skind relativt til slagtekroppen. Derimod udgjorde vægt af lår en mindre andel af slagtekroppen til trods for, at den subjektive bedømmelse havde givet en bedre karakter for lår, mens fedt + hudfedt udgjorde 4 procentenheder mere end ved Pekingand.

Ved stegeundersøgelsen blev fundet de i tabel 7 viste resultater.

Det er bemærkelsesværdigt, at der sker en meget stor udvikling af brystfilet fra 49 til 91 dage, således at Sort-Hvidbrystet Dansk Land-

and næsten kommer på højde med Pekingand ved 49 dage. Det er velkendt, at der hos Pekingand sker en stor udvikling af brystmusklen fra 6 uger og op til 8 uger, hvorefter brystmuskeldelen forbliver konstant. Et lignende forhold gør sig gældende for Sort-Hvidbrystet Dansk Landand, men plateauet nås formentligt lidt senere.

Til trods for at skind + hudfedt udgjorde en signifikant større andel af slagtekroppen, har dette ikke udmøntet sig i et større stegesvind, idet dette er næsten identisk med, hvad der findes hos Pekingand.

Samarbejdspartnere

Ællingerne blev passet af Olaf Rye Christensen og Andekvalitetsudvalget har dækket den væsentlige del af omkostningerne ved afprøvningen, idet dette udvalg finansierede afprøvningen af holdene af racen Pekingand.

Ællinger til forsøg 1 er leveret af Carsten Thømming, som også leverede til forsøg 2 sammen med Jan Fl. Madsen. Forsøgene er delvis finansieret af Landlegater og Landbrugsministeriet gennem Udvalget til Bevarelse af Genressourcer hos Danske Husdyr.